

Лекції: 14 год.
Семінари: -
Практичні заняття: 37 год.
Самостійна робота: 21 год.
Разом: 72 год.

Кредитів ECTS: 2
Модулів: 1
Змістових модулів: 3

Опис програми (Клінічна фармація – модуль I)**Кінцеві цілі дисципліни:**

1. Дотримуватися правил фармацевтичної етики та деонтології; вирішувати комплекс задач, які пов'язані з взаємовідносинами між лікарем та пацієнтом.
2. Вміти ідентифікувати відомі лікарські засоби за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх приналежності до певної фармакологічної та фармакотерапевтичної групи.
3. Вміти користування нормативною і довідковою літературою щодо раціонального застосування лікарських засобів.
4. Вміти визначати необхідні для порівняння властивості ліків та проводити порівняльну характеристику лікарських засобів із урахуванням хімічної будови, механізму дії та фармакологічних властивостей на підставі даних літератури та супровідної документації.
5. Знати принципи збору лікарського анамнезу хворого.
6. Вміти встановлювати взаємозв'язок між фізико-хімічними, фармакокінетичними та фармакологічними параметрами лікарських засобів (біодоступність, шлях введення, можливість проникнення через гісто-гематичні бар'єри тощо).
7. Вміти передбачати можливі взаємодії (фізичної, хімічної, фармакологічної, фармакодинамічної) ліків, ліків та харчових продуктів для оптимізації комбінованої терапії, з урахуванням фармакологічних властивостей лікарських засобів та особливості клінічної патології; виявляти несумісності ліків.
8. Вміти використовувати знання для обґрунтування переваг та недоліків тієї чи іншої лікової форми лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних та фармакологічних особливостей ліків, а також анатоμο-фізіологічних особливостей хворого (вік, стать, фізичний стан та ін.).
9. Вміти використовувати на практиці принципи консультування пацієнтів, лікарів, інших осіб, залучених до фармакотерапевтичного процесу, щодо питань раціонального використання лікарських засобів.
10. Вміти визначати серед відвідувачів аптеки категорії осіб, які вимагають обов'язкової консультації лікаря та осіб, у яких можливе проведення самолікування.
11. Вміти надавати фармацевтичну опіку, скеровану на пацієнтів, лікарів, інший медичний персонал при застосуванні лікарських засобів.
12. Знати принципи інформування лікарів про випадки нераціонального застосування ліків.
13. Знати алгоритм реєстрація побічної дії лікарських засобів та принципи функціонування системи фармаконагляду в Україні.

Модуль 1. Основні положення клінічної фармації та фармацевтичної опіки. Принципи раціонального застосування лікарських засобів у хворих різних категорій.

Змістовий модуль 1. Предмет і завдання клінічної фармації. Концепція фармацевтичної опіки. Клінічні випробування лікарських засобів.

Конкретні цілі: Знати основні завдання клінічної фармації. Вміти трактувати сучасний зміст поняття «фармацевтична опіка», «доказова фармацевтична опіка». Вміти обґрунтовувати роль чинників, що впливають на ефективність і безпеку лікарських засобів. Знати загальні відомості про етіологію, патогенез, симптоми, синдроми і перебіг хвороби людини. Орієнтуватися в сучасних методах діагностики захворювань, необхідних для проведення раціональної і безпечної фармакотерапії. Знати принципи проведення клінічних досліджень лікарських засобів. Вміти інтерпретувати результати дослідження біоеквівалентності та біодоступності лікарських засобів.

Змістовий модуль 2. Побічна дія лікарських засобів. Зміна фармакотерапевтичного ефекту лікарських засобів при застосуванні комбінацій ліків. Лікова хвороба.

Конкретні цілі: Знати класифікацію побічних ефектів лікарських засобів, особливості їх проявів. Вміти трактувати терміни «побічна дія лікарських засобів», «побічна реакція лікарських засобів», «лікозалежна проблема». Вміти попереджувати побічну дію лікарських засобів. Знати принципи корекції побічних ефектів лікарських засобів. Вміти обґрунтовувати зміни фармакотерапевтичного ефекту лікарських засобів при використанні комбінацій ліків. Оцінювати можливість виникнення лікової хвороби при застосуванні ліків.

Змістовий модуль 3. Основи раціонального застосування лікарських засобів у хворих різних вікових категорій. Оцінка ефективності та безпеки лікарських засобів при різних станах.

Конкретні цілі: Оцінювати зміни фармакокінетики та фармакодинаміки залежно від віку та стану пацієнта. Знати правила застосування лікарських засобів у хворих із захворюваннями нирок та печінки. Вміти оцінювати ефективність та безпеку лікарських засобів у педіатричній практиці. Обґрунтовувати доцільність та раціональність застосування лікарських засобів у хворих похилого віку. Знати принципи раціонального застосування лікарських засобів під час вагітності та лактації.

Оцінювання модуля 1

При засвоєнні теми традиційні оцінки конвертуються в бали:

- “5” – 13 балів,
- “4” – 10 балів,
- “3” – 7 балів,
- “2” – 0 балів.

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120.

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при виконанні вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 63 балів. Підсумковий тестовий контроль зараховується студенту, якщо він демонструє володіння практичними навичками та набрав при виконанні тестового контролю теоретичної підготовки не менше 50 балів.

Рекомендована література

1. Взаимодействие лекарств и эффективность фармакотерапии /Л.В.Деримедведь, И.М.Перцев, Е.В.Шуванова и др./ Под ред. И.М.Перцева. – Харьков: Мегаполис, 2001. – 784 с.
2. Катцунг Б.Г. Базисная и клиническая фармакология: В 2 т. Том 1. Пер. с англ. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2007. – 648 с. Том 2. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2008. – 672 с.
3. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева – 2-е изд. испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
4. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск 1, випуск 2, випуск 3, випуск 4 / під ред. В.Т. Чумака, В.І. Мальцева, А.М. Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко. – К.: Моріон,.

5. Рациональная фармакотерапия. Справочник терапевта: рук. для практикующих врачей: Л.И. Дворецкий, П.Р. Абакарова, Н.С. Алексеева и др. – М.: Литтерра, 2007. – 976 с.

Лекції:	12 год.	Кредитів ECTS:	2,5
Семінари:	-	Модулів:	1
Практичні заняття:	43 год.	Змістових модулів:	4
Самостійна робота:	35 год.		
Разом:	90 год.		

Опис програми (Клінічна фармація – модуль II)**Кінцеві цілі дисципліни:**

14. Вміти ідентифікувати відомі лікарські засоби за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх приналежності до певної фармакологічної та фармакотерапевтичної групи.
15. Вміти користування нормативною і довідковою літературою щодо раціонального застосування лікарських засобів.
16. Вміти визначати необхідні для порівняння властивості ліків та проводити порівняльну характеристику лікарських засобів із урахуванням хімічної будови, механізму дії та фармакологічних властивостей на підставі даних літератури та супровідної документації.
17. Знати ознаки основних симптомів, які можуть лікуватися за допомогою безрецептурних лікарських засобів в межах концепції відповідального самолікування (нежить, головний біль, діарея тощо).
18. Знати та вміти використовувати на практиці основні принципи симптоматичної лікарської терапії захворювань і патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування.
19. Вміти використовувати на практиці принципи консультування пацієнтів, лікарів, інших осіб, залучених до фармакотерапевтичного процесу, щодо питань раціонального використання лікарських засобів.
20. Вміти визначати серед відвідувачів аптеки категорії осіб, які вимагають обов'язкової консультації лікаря та осіб, у яких можливе проведення самолікування.
21. Вміти надавати фармацевтичну опіку, скеровану на пацієнтів, лікарів, інший медичний персонал при застосуванні лікарських засобів.

Модуль 2. Доказова медицина як елемент забезпечення раціональності фармакотерапії. Принципи відповідального самолікування поширених станів. Клініко-фармацевтичні підходи до застосування лікарських засобів в пульмонології та антибактерійних лікарських засобів.

***Змістовий модуль 1.* Доказова медицина як інструмент забезпечення раціональності фармакотерапії. Основи раціонального самолікування. Фармацевтична опіка при відпуску та застосуванні безрецептурних лікарських засобів.**

Конкретні цілі: Вміти трактувати терміни «доказова медицина», «доказова фармація», «доказова фармацевтична опіка». Знати рівні доказовості та обґрунтовувати їх значущість у фармакотерапії. Знати принципи доказового пошуку інформації про лікарські засоби. Вміти здійснювати пошук інформації про лікарські засоби у базах даних доказової медицини. Знати принципи раціонального та безпечного самолікування. Знати основні положення нормативних та законодавчих документів стосовно самолікування та використання безрецептурних лікарських засобів. Набути навичок диференціації безпечних для життя симптомів розладів травлення, порушень діяльності нервової системи, уражень шкіри та місцевих розладів кровообігу, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти

клініко-фармацевтичну характеристику безрецептурних лікарських засобів для симптоматичного лікування розладів травлення, порушень діяльності нервової системи, уражень шкіри та місцевих розладів кровообігу. Засвоїти алгоритм дії провізора при виборі та відпуску безрецептурного лікарського засобу для симптоматичного лікування розладів травлення, порушень діяльності нервової системи, уражень шкіри та місцевих розладів кровообігу. Набути навичок здійснення фармацевтичної опіки відвідувачів аптек і інформаційної роботи.

Змістовий модуль 2. Клініко-фармацевтичні підходи до застосування лікарських засобів у стоматології та офтальмології.

Конкретні цілі: Знати принципи раціонального та безпечного застосування лікарських засобів у стоматології та офтальмології. Знати основні синдроми та симптоми стоматологічного та офтальмологічного характеру, при яких доцільним є застосування лікарських засобів. Здійснювати оцінку ефективності та безпеки застосування лікарських засобів у стоматології та офтальмології.

Змістовий модуль 3. Клініко-фармацевтичні підходи до застосування лікарських засобів при захворюваннях органів дихання та ЛОР-органів.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для захворювань дихальної системи та ЛОР-органів. Вміти визначати симптоми, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань органів дихання та ЛОР-органів. Засвоїти клініко-фармацевтичну характеристику сучасних ЛЗ, які застосовуються для лікування захворювань дихальної системи. вміти визначати оптимальні ЛЗ для лікування захворювань дихальної системи. Вміти визначати лікові форми, шляхи введення та режими дозування ЛЗ. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки фармакотерапії.

Змістовий модуль 4. Основи раціонального застосування антибактерійних лікарських засобів.

Конкретні цілі: Знати класифікацію та клініко-фармацевтичну характеристику різних груп антибактерійних лікарських засобів. Знати симптоми, синдроми та окремі захворювання, при яких доцільне застосування антибактерійних лікарських засобів. Вміти оцінювати ефективність та безпеку антибактерійних лікарських засобів.

Оцінювання модуля 2

При засвоєнні теми традиційні оцінки конвертуються в бали:

- “5” – 8 балів,
- “4” – 6 балів,
- “3” – 4 бали,
- “2” – 0 балів.

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120.

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при виконанні вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 56 балів. Підсумковий тестовий контроль зараховується студенту, якщо він демонструє володіння практичними навичками та набрав при виконанні тестового контролю теоретичної підготовки не менше 50 балів.

Рекомендована література

6. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск 1, випуск 2, випуск 3, випуск 4 / під ред. В.Т. Чумака, В.І. Мальцева, А.М. Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко. – К.: Моріон,.
7. Катцунг Б.Г. Базисная и клиническая фармакология: В 2 т. Том 1. Пер. с англ. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2007. – 648 с. Том 2. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2008. – 672 с.
8. Кіцера О. Клінічна оториноларингологія. Львів, 2006. – 531 с.

9. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева – 2-е изд. испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
10. ОТС[™]: ответственное самолечение. Справочник безрецептурных препаратов / Под ред. И.А. Зупанца, И.С. Чекмана. – Киев: Фармацевт Практик, 2005. – 224 с.
11. Посохова К.А., Вікторів О.П. Антибіотики (властивості, застосування, взаємодія): Навчальний посібник. – Тернопіль: ТДМУ, 2005. – 296 с.
12. Рациональная антимикробная фармакотерапия: Рук. для практикующих врачей / В.П. Яковлев, С.В. Яковлев и др.; Под общ. ред. В.П. Яковлева, С.В. Яковлева. – М.: Литтерра, 2003. – 1008 с.
13. Рациональная фармакотерапия заболеваний органов дыхания: Рук. для практикующих врачей / А.Г. Чучалин, С.Н. Авдеев, В.В. Архипов и др. / Под общ. ред. А.Г. Чучалина. – М.: Литтерра, 2004. – 874 с.
14. Рациональная фармакотерапия. Справочник терапевта: рук. для практикующих врачей: Л.И. Дворецкий, П.Р. Абакарова, Н.С. Алексеева и др. – М.: Литтерра, 2007. – 976 с.
15. Регеда М.С. Запальні захворювання легенів та бронхів. – Львів, 2009. – 206 с.

Лекції:	30 год.	Кредитів ECTS:	6
Семінари:	-	Модулів:	1
Практичні заняття:	110 год.	Змістових модулів:	7
Самостійна робота:	76 год.		
Разом:	216 год.		

Опис програми (Клінічна фармація – модуль III)**Кінцеві цілі дисципліни:**

22. Вміти ідентифікувати відомі лікарські засоби за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх приналежності до певної фармакологічної та фармакотерапевтичної групи.
23. Вміти користування нормативною і довідковою літературою щодо раціонального застосування лікарських засобів.
24. Вміти визначати необхідні для порівняння властивості ліків та проводити порівняльну характеристику лікарських засобів із урахуванням хімічної будови, механізму дії та фармакологічних властивостей на підставі даних літератури та супровідної документації.
25. Знати та використовувати на практиці підходи до медикаментозного лікування найбільш поширених захворювань;
26. Вміти використовувати на практиці принципи консультування пацієнтів, лікарів, інших осіб, залучених до фармакотерапевтичного процесу, щодо питань раціонального використання лікарських засобів.
27. Вміти визначати серед відвідувачів аптеки категорії осіб, які вимагають обов'язкової консультації лікаря та осіб, у яких можливе проведення самолікування.
28. Вміти надавати фармацевтичну опіку, скеровану на пацієнтів, лікарів, інший медичний персонал при застосуванні лікарських засобів.

Модуль 3. Оцінка ефективності та безпеки застосування лікарських засобів при різних патологічних процесах. Роль фармацевтичної опіки.***Змістовий модуль 1. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні захворювань серцево-судинної системи.***

Конкретні цілі: Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань серцево-судинної системи. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних ЛЗ, які застосовуються для лікування захворювань серцево-судинної системи. Вміти визначати оптимальні ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи, їх лікарські форми, шляхи введення та режими дозування. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 2. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для захворювань органів травлення. Вміти визначати симптоми, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань органів травлення. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних лікарських засобів, які застосовуються для лікування захворювань органів травлення. Вміти визначати оптимальні ліки для лікування захворювань органів травлення. Вміти визначати лікові форми, шляхи введення та режими дозування лікарських засобів. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 3. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні захворювань нирок та сечовидільної системи.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для захворювань органів сечовидільної системи. Вміти визначати симптоми, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань органів сечовидільної системи. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних лікарських засобів, які застосовуються для лікування захворювань органів сечовидільної системи. Вміти визначати оптимальні лікарські засоби для лікування захворювань органів сечовидільної системи. Вміти визначати лікарські форми, шляхи введення та режими дозування ліків. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 4. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні ендокринних захворювань.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для захворювань органів ендокринної системи. Вміти визначати симптоми, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань органів ендокринної системи. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних лікарських засобів, які застосовуються для лікування захворювань органів ендокринної системи. Вміти визначати оптимальні ліки для лікування захворювань органів ендокринної системи. Вміти визначати лікові форми, шляхи введення та режими дозування лікарських засобів. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 5. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні захворювань сполучної тканини.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для захворювань сполучної тканини. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування захворювань сполучної тканини. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних лікарських засобів, які застосовуються для лікування захворювань сполучної тканини. Вміти визначати оптимальні ліки для лікування захворювань сполучної тканини. Вміти визначати лікові форми, шляхи введення та режими дозування лікарських засобів. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 6. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні алергічних захворювань.

Конкретні цілі: Засвоїти основні симптоми і синдроми, характерні для алергічних захворювань. Вміти визначати симптоми, при яких можливе відповідальне самолікування. Засвоїти підходи до медикаментозного лікування алергічних захворювань. Засвоїти клініко-фармакологічну характеристику сучасних лікарських засобів, які застосовуються для лікування алергічних захворювань. Вміти визначати оптимальні ліки для лікування алергічних захворювань. Вміти визначати лікові форми, шляхи введення та режими дозування ліків. Вміти визначати критерії ефективності та безпеки обраної лікарської терапії.

Змістовий модуль 7. Клініко-фармацевтичні підходи до раціонального застосування лікарських засобів при лікуванні неврологічних та психіатричних захворювань.

Конкретні цілі: Пояснювати причини виникнення, механізми розвитку, клінічні прояви захворювань нервової системи. Трактувати результати основних методів обстеження хворих з метою обґрунтування оптимального вибору лікарських засобів для раціональної фармакотерапії певних захворювань та патологічних станів. Пояснювати принципи фармакотерапії нозологічних одиниць, знати раціональні схеми медикаментозного лікування. Застосовувати клініко-фармакологічні підходи до раціонального вибору лікарських засобів та оцінювати фармакотерапевтичні ефекти, передбачувати, попереджати/усувати побічні ефекти певних лікарських засобів.

Оцінювання модуля 3.

При засвоєнні теми традиційні оцінки конвертуються в бали:

“5” – 5 балів,

“4” – 4 балів,

“3” – 3 бали,

“2” – 0 балів.

Максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність студента – 120.

Студент допускається до підсумкового модульного контролю при виконанні вимог навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 72 балів. Підсумковий тестовий контроль зараховується студенту, якщо він демонструє володіння практичними навичками та набрав при виконанні тестового контролю теоретичної підготовки не менше 50 балів.

Рекомендована література

16. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск 1, випуск 2, випуск 3, випуск 4 / під ред. В.Т. Чумака, В.І. Мальцева, А.М. Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко. – К.: Моріон.
17. Катцунг Б.Г. Базисная и клиническая фармакология: В 2 т. Том 1. Пер. с англ. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2007. – 648 с. Том 2. – М.: СПб.: Издательство Бином, Издательство «Диалект», 2008. – 672 с.
18. Кукес В.Г., Стародубцев А.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия: учеб. / под ред. В.Г. Кукеса, А.К. Стародубцева – 2-е изд. испр. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 640 с.
19. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. У 2-х томах. – Вінниця: Нова книга, 2009. – Т 1. – 640 с. Т 2. – 784 с.
20. Пропедевтика внутрішніх хвороб / Ю.І. Децик, Є.М. Нейко, Л.А. Пиріг та ін.; за ред. Ю.І. Децика. – К.: Здоров'я, 2000. – 504 с.
21. Рациональная фармакотерапия. Справочник терапевта: рук. для практикующих врачей: Л.И. Дворецкий, П.Р. Абакарова, Н.С. Алексеева и др. – М.: Литтерра, 2007. – 976 с.
22. Фармацевтическая опека: Курс лекций для провизоров и семейных врачей / И.А. Зупанец, В.П. Черных, С.Б. Попов и др. Под ред. В.П. Черных, И.А. Зупанца. – Х.: Фарматэка, 2006. – 536 с.